

58. No. 5.

A. Ω.

DISSERTATIO PHILOSOPHICA;

De

SENSIBUS INTERNIS,

Quam

SUMMO NUMINE GUBERNANTE,
Ampl: Collegio Philosoph. in inclyto ad
Auram Athenæo comprobante,

PRÆSIDE,

VIRO Amplissimo,

M. PETRO HAHN,

Physices Prof. & Biblioth. Regio
& Ord. celeberrimo,

publicæ placidæq; Sobriè Philosophantium ac
cordatorum censuræ modestè submittit

S. R. M. Alumnus

SVENO N. GUZELIUS,

Wex. Smol.

In Audit. Max. ad d. si DEO videatur. 30 Maji.

A. M. DC. XCVI.

ABOÆ, Impr. apud Jo. L. WALLIUM.

1. The first part of the book is devoted to a general introduction to the subject of the history of the world.

2. The second part of the book is devoted to a detailed account of the history of the world from the beginning of the world to the present time.

3. The third part of the book is devoted to a detailed account of the history of the world from the present time to the future.

4. The fourth part of the book is devoted to a detailed account of the history of the world from the future to the end of the world.

5. The fifth part of the book is devoted to a detailed account of the history of the world from the end of the world to the beginning of the world.

6. The sixth part of the book is devoted to a detailed account of the history of the world from the beginning of the world to the end of the world.

7. The seventh part of the book is devoted to a detailed account of the history of the world from the end of the world to the beginning of the world.

8. The eighth part of the book is devoted to a detailed account of the history of the world from the beginning of the world to the end of the world.

9. The ninth part of the book is devoted to a detailed account of the history of the world from the end of the world to the beginning of the world.

10. The tenth part of the book is devoted to a detailed account of the history of the world from the beginning of the world to the end of the world.

ΣΥΓΧΑΡΜΑ,

Pereximio ac Eruditissimo Juveni,

Dn. SVENONI GUZELIO,

Wexioniâ Smolando,

Literarum Sacrarum Studioſo indefeſſo, cum voto & appreciatione dicatum.

Longinquas multi terras meditando pererrant,
Ingenii ſpecimen denique quando dabunt.

Verum hic GUZELIUS, quæ promptè ac ordine dicat,

Ingenio in Proprio quivt reperire ſuo.

SENSUS INTERNOS Hominiſ deſcribit, & illis

Laudes condignas commodat ipſe ſuas.

Hoc tanto quærit mentis conamine vires

Ingenii promptas prodere, quando par eſt.

Gratulor hiſce tuis, GUZELI, talibus auſis,

Apprecor & cæptis omina fauſta tuis!

Proderit id Patriæ ſtudioſum, tibi proderit ipſi;

Concedatque tibi Proſpera cuncta DEUS!

L. mg. ſcripſit

PETRUS LAURBECCHIUS

S. S. Th. D. & Profeſſor

Primarius.

Viro Juveni

Literis Moribusq; deditissima,

Dn. SVENONI GUZELIO,
De *Sensibus Internis* proprio Marte disse-
renti, Amico & Commiliti dilecto:

ensibus internis, naturæ providus
Autor,
quales indiderat vires, quantumq; vigoris,
Detegis eximio discursu, doctè GUZELI.
Quomodo ab externis, species assumere sœti,
Sensibus, ex illis etiam Phantasmata pulchra,
efformare solent; quæ depurare laborat
Intellectus agens, ex hisce noëmata fingens;
unde datur demum rerum intellectio certa;
solers rimaris; cœptis benedicat Olympi
Rector inaccessus! fausto pede progre-
diare!!!

L. Mq; quamvis festinatè
adgratulabar

SIMON TAPPO/
Met. & Log. Prof. Ord.
P. P.

Summi Numinis Gratiâ!

CAPUT PRIMUM.

§. I.

Veritate sua non minus
 quam antiquitate & con-
 stanti Philosophorum
 consensu, adeo nobilis est
 divisio illa sensuum, in ex-
 ternos ac internos, ut ignorem an ullius
 accuratioribus dubia eadem occurrere
 possit meditationibus; ut enim, quod vel
 potioribus destituitur sensibus externis
 animal, non parum amisit perfectionis;
 Ita si interioribus idem non beare di-
 gnata esset natura, multum infra
 proprium suum fastigium poneretur.
 cum parum prodesset sonum audi-
 tu, colorem visu, saporem gustu, rem
 tactilem tactu, odorem denique per-
 cipere olfactu, nisi ope organorum ner-
 vorumque huic officio destinatorum, de-
 ferrentur species à sensibus externis
 ad sensum communem, de quibus exa-
 men & iudicium, quod sensus externi

facere nequeunt, instituit, colorem à sapore, sonum ab odore distingvendo. Impossibile namque est visum judicare posse de saporibus, aut aurum de coloribus, ceterisque ad alios sensus pertinentibus imaginibus. Indè nexu quasi necessario fuit hoc opus sensui competere cõmuni. Quo sublato, omne etiam ut tollatur judicium necessum est. Cum nullo modo vel Phantasia, vel in hominibus facultas intelligens immediatè à sensibus externis species eorum ad se accersere possent, nisi per *sensum* hunc, quem appellamus *communem*.

§. II.

Sed quoniam sensus hic communis, leviter tantum, sineq; notabili aliqua mora, species sibi communicatas examinet & à se invicem discernat, ideo, quò melius desiderio fiat satis animalium, providæ visum est naturæ, eadem adhuc nobiliori munire privilegio, addendo Phantasiam, cujus ope accuratius instituitur examen,
non

non solum specierum à sensu communi communicatarum, sed & illarum, quas proprio Marte fingit, ut in sequentibus capitibus & quidem specialioribus, ad oculum, ut spero, patebit.

§. III.

Numerum sensuum interiorum quod concernit: tum deprehenditur ille apud Philosophos nonnullos minor, apud alios verò major: inter illos, qui numerum illum minuunt, præcipuè suum profitetur nomen David Gorlæus in Epit: Ppys: cap: II. Dist. 6: ubi adserit, quod discrimen facere inter varia exteriorum objecta sensuum non sit animæ sentientis sed intelligentis, unde omnem prorsus ejusmodi objectorum distinctionem brutis denegat animantibus, cum potentiâ careant reflectendi super suam ipsius actionem, quod sola facit facultas rationalis. Sed omninò nobis certam sensus comūnis persuadent existentiam propriæ suæ ipsius, nec aliis potentiis competentes, operationes, nempe judi-

cium de imaginibus impressis tantum superficialium, quod præstare nec potest anima sensitiva immediatè, cum non sit immediatum actionum suarum principium; nec id possunt sensus externi, ob rationes modo allatas. Phantasiæ autem illas esse operationes haud faciliè concedes. Licet enim sensuum externorum recipere species, easdem examinare & dijudicare, non minus sit opus Phantasiæ, quam sensus communis; nihilominus tamen huic ex specierum conjunctione, nova formare phantasmata denegavit natura, illi autem idem concessit. Sensus communis præsentia tantum intuetur, Phantasia non solum præsentia ruminat, sed etiam ad absentia suas extendit vires. Phantasia etiam in somno laborat, quiescente sensu communi. Nec video satis firma Argumenta, quibus ostendi possint bruta non cognoscere se videre, audire, olfacere, ceteraque objecta sensus incurrentia precipere, cum id omnino evincere videantur illorum operationes. Arrigunt enim

enim aures, aperiunt oculos, sentiuntq; dum vapulant, grata sequuntur, illa autem quæ sibi sunt molesta, fugiunt. Et sanè intra nimis angustos terminos mihi videntur gradus cognitionis universaliter spectatæ coarctare illi, qui eandem solis creaturis ratione præditis tribuendam esse existimant; cum non prorsus careat fundamento illa distinctio, quâ alia cognitio dicitur intellectualis, alia sensualis, alia denique naturalis. Quarum illa recte vindicatur creaturarum nobilissimis, hoc est, rationis compositibus, ista animalibus rationis expertibus, hæc autem utpote infima rebus vel omni sensu destitutis.

§. IV.

In medium hætenus est producta sententia illorum, qui numerum sensuum interiorum eunt minutum. Ulterius itaque videndæ sunt rationes illorum, qui numerum eundem augent, addentes numero huic binario vel potentiam quandam, quam appellant *Æstimativam* vel ipsam quoque *memeriam*. Ad-

eoque quibusdam duos esse sensus internos, nonnullis tres, aliis quatuor, ceteris unum tantum, est persuasum. Qui *potentiam aestimativam* peculiarem constituere sensum opinantur, putant illam peculiare habere objectum, nempe speciem, quæ nunquam fuit in sensibus externis, ut E. G. Ovis, viso lupo, habet non solum imaginem ipsius lupi, sed etiam sentit inimicitiam illam, quæ est inter se & lupum. Sed ejusmodi discursum, quo transitur à noto ad ignotius, competere statuimus soli facultati intelligenti. Quod autem ovis fugiat lupum, pullus accipitrem, mus felem: vel quod etiam typos nidorum & domuncularum contuentur aves apesque, dum favos construunt, & nidos componunt, non acceptum referendum est facultati imaginativæ solum, quandoquidem hanc in Phantasia sensationem causantur instinctus naturales; fateri namque necessum habemus peculiarem corporis atque organorum dispositionem, variam in Phantasia excitare sensationem.

Quod

Quod utique in capite tertio fortè explicare ulterius dabimus operam. Nec memoriã in numerum sensuum venire certum est; siquidem alienum est ejus officium ab officio sensuum. Eorum enim munus est, non solum imagines rerum admittere; sed & easdem cognoscere, sentire atq; dijudicare. Memorix vero operam in eo consistit, ut species à Phantasia ad se delatas conservet & ad nutum illius, dum iterum opus est, suãq; permittunt vires, instar famulæ promat ac producat. Et hæc breviter dicta sunt de existentia sensuum internorum eorumque distinctione & numero. Quæ etiam infra, DEO volente, in specialioribus evadent clariora.

CAPUT SECUNDUM.

De Sensu Communi.

§. I.

Quia in superioribus demonstratum est omnino dari sensum communem, distinctum non solum à sensibus externis, verum etiam à Phantasia & facul-

facultate intelligente, ideò multis explicare verbis, non ducimus necesse, ipsam *definitionem sensus communis*, quam vocare consuetum est *nominalem*, cum facile illa cuivis esse potest in propatulo. Tantum illud monere volumus, hunc sensum dici communem, non ideo, quasi versaretur circa objectum aliquod universale, cum sensus sit singularium, facultatis vero intelligentis sit ex collectione singularium, conceptus formare universales. Neq; ex hoc nomine concludere licet, hunc sensum magis commune habere objectum, quam reliquos sensus externos, cum etiã illi commune habeant objectum; sed ideo nomine communis venit, quod sese indifferenter habeat ad omnia objecta sensuum externorum, non solum enim ad sensum communem deferuntur colores, sed etiam sapes, soni, odores, & cereræ qualitates, quæ in sensus incurunt externos. *Nam si quis aliquod Objectum nempe hominem sibi representet, non modo vultus colorem, & corporis staturam*
sibi

sibi intueri videtur, sed etiam odorem, quo perfunditur, olfacere, loquentem audire, cibos, quibus vescitur, gustare, indumenti mollitiem, aut asperitatem tangere.
 Dn. Ant: LeGrand. in suis institutionibus Phil. p. 470.

§. II.

Transimus itaque mox ad definitionem sensus communis realem, describentes eundem: quod sit *sensus internus omnium externorum sensuum objecta beneficio organorum in cerebro apprehendens & discernens.* Non multâ opus est operâ in conceptibus explicandis convenientiæ & disconvenientiæ in data hac definitione; cuius enim eandem perlegenti apparet, vocem sensus genus constituere legitimum, additur præterea quod sit sensus internus, ut iustè discernatur à sensibus externis, siquidem organa cognoscendi habet hic sensus magis recondita, quam alias sensus exteriores.

Conceptum disconvenientiæ seu ipsam differentiam constituunt verba in definitione sequentia: Ubi attendimus primò sensus communis objectum, quod dicimus esse objecta externorum sensuum. Quomodo autem hæc ad sensus interiores pervenire possint, non facile definiri vel intelligi potest, nisi animum nostrum adplicemus ad considerandum structuram atque dispositionem corporis animalis, & quomodo illud cum sua forma est unitum, præcipuè autem hic observari mererentur ipsa organa sensuum externorum, nisi præsupponeremus illa, quæ maximam partem, nota esse, ex aliorum nuper in lucem editis scriptis. Tacere nihilominus non possumus, compagem corpoream, uti ex Anatomicis constat, ita esse confabricatam, ut à quavis extrema corporis particula excurrant atque protendantur certi nervuli, venulæ atque muscoli, quæ omnia quasi ex industria in cerebro coeunt, & sunt instar vehiculorum,
per

per quæ nuntii illi mentis nostræ, spiritus nempe animales à cerebro (ubi sedem sensuum interiorum esse diximus) ad reliquas corporis descendunt partes, & iterum ad cerebrum adscendunt. Horum nervorum in cerebro concursum ita describit Dn. Le Grand: p: 411. *A cerebro septem paria nervorum derivantur, quæ versus diversas corporis partes tendunt: Primum par, est nervorum Opticorum. Secundum par oculis movendis auxiliatur. Tertium & quartum gustui inserviunt. Quintum auditui. Sextum per collum excurrit, & in alios exiguos nervos subdividitur, qui separatim ad cor, pulmones, ventriculum, jecur, lienem, intestina, & partes ceteras, quæ in ventre tam superiori quam inferiori continentur. Septimum par movet linguam.* Commovetur itaque textura corporis aut spirituum compages, dum objectum extremitates organorum tangens, speciem sensilem illis communicat, deinde undulatione quadam motus ille ab objecto profectus in momento ad cerebrum, commune sensu-

sensorium traducitur. Nam spiritus in sensus exterioris organo, velut in statione positi, characterem seu speciem ab objecto impressam in organis sensuum externorum excipiunt, eamque ad sensorium transmittunt commune. Sic E. G. corpuscula rei lapidæ, afficiendæ lingvæ idonea, meatus lingvæ subeunt, & dispersa per membranam, ejus nervulos movent, mox quoque in instanti eadem imago sensorio offertur communi, per nervos gustatorios, qui â cerebro in palatum & lingvæ tunicam derivantur, læsis autem vel malè dispositis hisce organis, impediri quoque necessum est sensationem interiorem. Quod observavit *Columbus* in sectione cujusdam, qui in vita, vitrum, saxa, lapides, ligna, viva animalia, lutum, carbones absq; sensu devoraverat, in quo nervos gustatorios non ad lingvam aut palatum; sed ad occipitium reptasse, vidit: ut ex Columbo notavit *Fridem: Bechman:* in *System: Phys.* p. 685. Eodem modo etiam objecta aliorum sensuum

ex-

externorum communicantur internis, atque in sensorio coeunt cum uni, quod etiam similitudine satis eleganti explicat Dan: Hartnaccius in Admir: Phyl: p. 557. dum in hæc erumpit verba: *quemadmodum in centro lineæ omnes à circumferentia ductæ comprehenduntur: ita in sensu communi sensuum externorum omnium operationes & objecta simul cognoscendo concurrunt.*

§. III.

Quandoquidem jam dictum atque probatum est, sensus communis objectum esse idem quod sensuum externorum; jam ulterius dispiciendum est in quantum ille ab his dependet, & si aliquando acciderit sensum aliter judicare, quam alias requirit natura ipsius objecti, cui tunc causa adscribenda, sensibus externis an internis? Nam in præcedentibus dictum est, objecta exteriores partes organorum feriendo, speciem sui communicare, quæ postmodum ope spirituum animalium per

gradus tandem adscendit ad sensum supremum. Jam notum est ipsum objectum, positâ justâ distantia, medio legitimo, ceterisque requisitis, non posse non sibi similem imaginem organis imprimere sensoriis. Nihilominus tamen longè diversa de iisdem objectis diverso tempore ferunt homines iidem iudicia. Sic cibus, qui jejuno gratus fuit, depaesto potest esse fastidioso. Sic quoque quæ utero laborant, cibos, quos gustant, amaros esse arbitrantur, noxiaque ipsi qualitate imbutos esse videntur. Hinc & ex eiusmodi exemplis nonnulli ansam acceperunt dubitandi de reali qualitatibus in objectis existentia. Sed pace eorum existimare nobis licebit omninò rebus sapidis inesse saporem, si vel nunquam poros vellicarent lingvæ aut palati. Imprimunt autem particulæ sapidæ speciem sensibilem organo gustatorio pro ratione ac dispositione nervorum pororumque lingvæ. Dum enim nimium aret lingua, omnibusque vacuum est humoribus

ribus palatum, tunc minimè resolvi lingvæque poris spongiosis insinuari possunt particulæ lapidæ. Nec si pori nimio repleti sint humore, variisque turgeant corporum aliorum vaporibus, saporem ingesti cibi percipere potest lingua. Sic quoque morbo laborantes, dulcia judicant esse amara, & vice versa, causam ponendam esse puto, partim in maligna ac præternaturali organorum dispositione, partim etiam in aliis noxiis humoribus, qui lingvæ obsident extremitates, & advenientibus sese admiscunt esculentis, eademque tam tetro infestant sapore. Adeò ut, ex hisce omnibus atque similibus concludere liceat, sensum communem ab externis dependere, nullamque aliam posse formare speciem, quam quæ externis est impressa & propterea rarò ullius erroris originem illi esse attribuendam.

§. IV.

Sed accidere potest, ut illi, quibus membrum aliquod præcisum est, quandoque dolorem in parte abscissa imaginentur

nentur sibi sentire, quemadmodum in
 Hist: Nat: p: 405, refert Ant: Le Grand:
 quod in Delphinatu, nobili cuidam fœmine
 amputatum erat alterum crurum, quod
 gangrena invaserat, sed ita solerter, ut cruris
 amissione ne illi in suspicionem venerit, fallente
 eam crure ligneo, quod pannis involutum
 Chirurgi apposuerant, diu tamen post abscis-
 sionem conquerebatur se puncturis & acerbis
 cruciatibus affligi, non in crure modo, sed &
 in ipsis digitis, nec ab illo questu desit, etiam
 postquam ipsi res detecta est. Hic sanè dif-
 ficilius est judicare, unde sentui comuni
 orta sit idea de hocce dolore, non enim
 impressa fuit primum sive cruri ampu-
 tato, sive digitis. Et si vel maximè cruri
 esset communicata, tamen ad sensorium
 commune perferri non potuisset, ab-
 sentibus spiritibus animalibus, nervisque
 abscissis. Videtur itaq; imago illa dolo-
 ris prius non fuisse in sensu externo. Sed
 ingeniosè huic difficultati parat reme-
 dium modo citatus Auctor, ostendendo
 talem esse corporis fabricam, ut nulla
 pars

pars ejus, ab aliis partibus nonnihil remota, tangi vel moveri possit, quin pariter etiam agitentur partes intermediae; quod in fune extenso observare licet, cujus si unum extremum tangatur, alterum quoque moveri necessum est. Itaque mulier illa nominata cruris pedisque dolorem sentire necessum habebat, cum nervi, qui ex cerebro sese extendere solebant ad pedem, jam terminarentur circa genu, eundemque motum retinebant nunc laesi, ac habuerant crure salvo. Quamvis itaque sensus doloris non ortus fuerit in pede ipso, utpotè jam abscisso; nihilominus tamen originem suam fuit nactus in iisdem nervis, qui ex cerebro ad pedem sese extendebant, adeoque concessio eodem motu organorum, eadem concedi debet in sensu communi idea.

§. V.

Dictum est praeterea in definitione, quod munus suum exequatur sensus communis in cerebro, quod quidem

eò facilius jam probare possumus, quò
 sapius in antecedentibus est ostensum, or-
 gana sensuum externorum, nexu adeò
 necessario per nervulos, spiritusque a-
 nimalis cohærere. Verum num in toto
 cerebro hoc suum peragat officium sen-
 sus hic, vel in aliqua cerebri parte
 suas exerat vires facultas sentiens, id
 sane explicare longe est difficilli-
 mum. Notant Anatomici cerebrum
 divisum esse in partes anteriorem &
 posteriorem, & quidem ita, ut illa po-
 ris innumeris & cavitatibus duabus sit
 notabilis; hæc autem poris similiter,
 & cavitate una hiet. Supra meatum ista-
 rum civitatum glandulam Pinealem, vul-
 go Conarion dictam reperiri adfirmant.
 Atque in hac glandula quidam Philo-
 sopheri sedem esse sensus communis opi-
 nantur. Et quidem rationibus haud
 exiguis persuasi, nempe quod hæc glan-
 dula in medio cerebri omnes sensuū im-
 pressionem excipiat, & quod spiritus ex
 omni parte cerebri in eam incurrant; quia
 pensilis est, & ad omnem motum expe-
 di-

dita; adeò ut ad nutum animæ quoquò
 verſum inflectatur, paſſionumq; æſtus
 & phantaſmatum curſus illam in o-
 mnes partes verſent ac determinent.
 Quod ſi quid reminifci velimus, mens
 illam huc atq;ve illuc detorquet, donec
 ſpiritus per illam ſubeuntes, in eum ce-
 rebri locum incurrant, in quo rei veſti-
 gium deliteſcit. Huc etiam accedit, eam
 glandulam unicam eſſe, ut ſpecies per
 geminos ſenſus acceptæ in eadem con-
 jungantur. Differente ingenioſiſſimo
 DN: Ludov: DeLa Forge in tractatu de
 mente humana. p. 118. & ſeq.

§. VI.

Verum huic adſertioni utut inge-
 nioſæ, fortiter ſeſe opponunt alii, eamq;
 non niſi pro nudo agnoſcunt commento,
 præcipuè, quia nec eſt unica, cum multis
 ejusmodi glandulis abundet cerebrum.
 Nec eſt, ut vulgus ſibi perſvadet, in
 meditullio cerebri penſilis, ſed arte-
 riis & venis, imò & plexui membra-
 noſo, qui Choroides dicitur, affixa, nul-

lisque nervis aut fibris suspensa. Deinde ostendunt ventriculos cerebri non esse promptuaria quædam spirituum animalium, qui hanc glandulam jugi motu vel flatu quodam impellant; sed cerosus humor, per eam cerebri cavitatem, quæ una est, licet in varias partes divisa, defluit per infundibulum quoddam in subjectam glandulam, quæ in basi cerebri sita est, & pituitoria dici solet. Quæ omnia sane apud multos tantum valuerunt, ut sententia hæc de sede communis sensorii non aliter quam loco hypotheseos accipiatur. Quid de tam difficili controversia sit sentiendum, ego profecto mearum non esse virium definire sincerè confiteor. Doctiorum itaque experimentis eandem decidendam relinquo, non tamen dubitans, quin præcipuæ animæ sentientis functiones interiores ibi exercentur, ubi spiritus sunt puriores & magis elaborati, ubi in certum ordinem digeri possunt, & non temerè vagantur aut fluctuant, ubi denique sunt nervorum origines. Qui
desi-

desiderat tanquam in tabella summam
 videre functionum sensus communis,
 adeat institut: Phyl: Kippingii p. 330 ubi
 dicit: quod. *I. Sensibus externis commu-
 nicet Spiritus animales, quando enim iste
 spirituum influxus cessat, cessant una operatio-
 nes sensitivæ, ut in somno cum vaporibus obstru-
 untur nervi II. Ut sensuum externorum o-
 perationes percipiat. III. Ut objecta in se
 recepta, suo judicio, discernat, monstretque co-
 lorem differre à sono, sonum ab odore. &c.*

CAPUT TERTIUM

De Phantasia

§. I.

Simplicissimè sic per DEI gratiam ex-
 plicatâ naturâ sensus interni prioris,
 transitum facimus ad alterum, nempe
 Phantasia, in quo sensu omnem qua-
 si industriam, omnesque vires exper-
 tam fuisse naturam, certum equidem
 est. Tot enim est involuta tricis ut
 doctioribus quoque negotium facebat
 maximum. Quantum ipsius vocis con-
 cernit originem, est ipsa Græca, na-
 ta-

tales namque suos acceptos refert vox Phantasiæ vocabulo græco *φανταζω*, apparere facio, idque ex precipuo Phantasiæ officio. In hac namque tanquam in summo gradu magis conspicuæ sunt species sensiles, quam in sensibus inferioribus. Quippe non hic per Phantasiam intelligitur, vel apparatus, vel ostentatio, vel spectrum; multo minus ratio corrupta, quæ est Phantasticorum atque à recto iudicio deflectentium. Uti hæc uberiori effert explicatione Adm. Reveren. Theol: Prof. And. Wanochius in Tractatu de facultate imaginativa pag. 17. & seq. Sed hic notat Phantasia facultatem versandis speciebus sensibilibus aptam, sive in animantibus, sive hominibus, & sic non strictè, sed latè & adæquatè intellecta.

§. II.

Ita vero accepta Phantasia accuratissimè potest definiri, quod sit *Sensus internus species à sensu communi ad se delatas diutius retinens, diligentius examinans, novasque inde*

inde eliciens. In præfenti hac allata definitione, observandum est Phantafiam dici sensum internum, propter organum seu subjectum. quod non aliter quam sensus communis agnoscit, aliquantò reconditum, ut ostendatur discrimen inter hunc sensum & externos, visum, auditum & ceteros. Differentia præterea inter alterum sensum internum, communem scilicet & Phantafiam, ponunt verba in definitione sequentia: ubi dicitur Phantafiam esse sensum species à sensu communi delatas retinentem atq; examinantem. Sensus enim communis species quidem sensuum externorum recipit easque à se invicem discernit, accuratiusq; earundem iudicium Phantafie, utpotè sensui adhuc superiori relinqvens, quæ ad objecta etiam absentia suas protendit vires. Hinc Zabarella in de facultatibus lib: c. 12. dicit: *Facultas imaginativa res quoque absentes imaginari potest: etenim necessarium quidem est eam moveri primum ab aliquo externo sensu; sed postquam semel apprehendit, & idolum impressit in memoria,*

potest illud idem sibi sæpe imaginari, etiam absente objecto materiali. Adeo ut vel hinc pateat planissimè differentia sensuum singulorum, scil. internorum & externorum; hi ab objectis afficiuntur tantum præsentibus, quod cum illis etiam sensus communis habet commune, quippe quorum terminos res tantum præsentis metiuntur. Phantasia vero omnem exhaurit temporis latitudinem. Et ejus famula est memoria species receptas & dijudicatas retinens & conservans.

§. III.

Definitionem Phantasiæ commodè excipit enodatio causarum. Dum autem causæ efficientis aggredimur explicationem, incidere potest dubitatio, utrum causa efficiens proximè ad DEUM divinaque sit referenda Principia, an verò partim ad DEUM, partim etiam ad vires dotesque naturæ. Sed ni fallor, non erit multum operæ in hoc nodo solvendo, adhibendum, si mox attendantur vires animæ sensitivæ, in pri-

prima creatione concessæ, quantum illa per has in organis benè dispositis naturali modo efficere valeat. Et equidem plurimis imaginationis effectibus producendis, quæ tam in brutis quam hominibus observantur, haud impar erit solers naturæ industria, ut postea plenius exponetur.

§. IV.

Quæ autem imaginationes omnem vim antecedunt humanam, DEUM vel Diabolum pro Causa & Principio agnoscunt, quippe quæ, aut Divino aut Diabolico accepta referenda sunt instinctui. *Illum* quod spectat ad forum Theologicum est referendus, utpote qui Numini cœlesti adserendus, cognitionemque è lumine fluentem naturali longo post se intervallo relinquit. Sicut Prophetis & Apostolis, ac per Urim & Thumim sacerdotibus variis modis facta est revelatio. Calov. de Rev: div: & plura alia quæ literæ tam sacræ quam profanæ testantur. Nullius enim tanta est imaginationis vis, ut sine peculiari motione atq; instinctu

Spiritus Sancti, quæcunq; tandem fuerint, quæ Sacræ Pandectæ vastissimo suo complectuntur ambitu, vel verbis eloqui, vel literarum consignare valeat monumentis, *Hunc* DEI hominumq; hosti intensissimo, malorumq; omnium architecto verusutissimo diabolo imputamus, qui ex potestate à DEO O. M. ut scelerum omnium justissimo vindice permissâ, credulis hominum mentibus imponit, extremeque impios vexat, & pravas suggerit imaginationes, quibus interdum homines Magi & Sagæ in aliam quamcunque formam vel speciem transmutantur, & multa alia in gratiam mancipiorum suorum impia efficit molimina. Quarum rerum exactiorem expositionem, ut non adeo nostri instituti ratio requirit, nec res angusta permittit, itâ hic lubentes omittendam censemus.

§. V.

Sine ulteriori explicatione causæ Phantasiæ per accidens, pergamus ad illa quæ magis nostro conveniunt pro-

proposito, visuri quænam maximè sit
 causa Phantasiæ naturalis: ubi mox il-
 lius operationes adscribendas esse re-
 mur ipsi animæ sensitivæ facultati co-
 gnoscenti, cum in omnibus animalibus
 vim deprehendamus Phantasiæ, & quod
 sit omninò impossibile, ut sola materia
 aut ejus structura, quamvis artificiosa,
 tam nobili sufficiat effectui producen-
 do. Ideoque nobis persuademus, quod
 anima seu forma animalis cujusque
 Phantasiæ causa sit proxima; sæpius e-
 nim jam est inculcatus ordo atq; proces-
 sus specierum per organa sensuum exter-
 norum, ad sensum Cõmunem, & indè ad
 Phantasiam, adeo ut organa externorũ
 sint instar causæ sine qua non idearum
 in Phantasia ortarum. Quod autem a-
 ctus seu gradus Phantasiæ concernit, tum
 illi à nonnullis plures, ab aliis vero pauci-
 ores adferuntur. Doctiss: Dn. D. Danh:
 in collegii Pycologici Disp: 4. Quatvor
 ejusdem facit actus seu officia. Quo-
 rum I. est, species sensiles depurare & conver-
 tere in naturã Phantasmatis. II. species à se ipsã

formare, etiam sensatas, id quod fit in somno. III. est, e rebus perceptis elicere notitiam sensualem utilis & inutilis. IV. imperare locomotivæ, ut fugiat vel persequatur aliquid. Præterea etiam sunt actus Phantasiæ vel simplices vel compositi, quorum illi 4. fere eadem habent officia; hi subdividuntur in elicitos, quibus unum ex altero elicitur; & formativos, quibus variæ rerum imagines in quamcunque speciem formantur.

§. VI.

Sed siquidem notum est, operationes facultatis cognoscentis animæ sensitivæ, ejus esse indolis, ut quemadmodum non soli veniunt fabricationi tribuendæ corporis; ita nec soli menti vel animæ adscribendæ, cum partim organorum ope, partim etiam operâ ipsius animæ producantur. Statuimus itaque opera Phantasiæ in immensum promoveri partim per spiritus animales, partim etiam per bonam ipsius cerebri aliorumque nervorum & musculorum dispositionem. Sunt namque spiritus anima-

les

les, quos antea vehicula specierum sensibilium novinavimus, corpora longe subtilissima, quæ non solum cerebrum (quod secundum descriptionem De la Forge, nihil aliud est quam congeries filamentorum tenuium, perquam mollium, flexibilium atque subtilium, quæ uno extremo terminantur in ejus ventriculis, & altero, adhærescunt alicui parti, sive extra sive intra cranium) sed & quam celerrime atque rapidissime per poros, plexus, tenuissimasque nervorum fibrillas, pro inclinatione Phantasiæ, has illasve corporis partes occupant, pervolant, distendunt, coarctant, variaque ratione movent; & vicissim ab externo aliquo objecto moti, hoc illove modo interiorem istam cerebri partem afficiunt, ut menti occasionem dent, per imaginationem, aliam atque aliam formandi ideam.

§. VII.

Et hoc posito fundamento, non erit difficile per plurimas explicare operationes Phantasiæ, quæ, ignorato
mu-

mutuo illo commercio, quod vim imaginativam inter, atque organa sensoria, nec non spiritus animales intercedit, ægre admodum, aut forte nunquam feliciter enodari possent. Hinc namque reddi ratio potest, quomodo homo per *actum compositum formativum*, illa sibi imaginari potest, quæ secundum totum illud, quod Phantasiæ repræsentatur, nunquam existit, nedum in sensibus fuerit externis, utpote Hippocentaurum, Scyllas, Chimeras, &c. quæ utut quoad eorum compositionem in sensibus nunquam fuerint; ambigi tamen non potest, quin eorum partes, ex quibus Phantasia ejusmodi simulacra format, aliquando fuerint in sensu externo; ut E. g. mons & aurum non rarò sensibus nostris objiciuntur, ideoque faciliè has ideas componere potest imaginatio atque montem concipere aureum. Hinc reddi potest causa, cur *mulier quædam*, cujus mentionem facit Ant. le Grand. in Hist. anim. *quæ in absentia mariti, pudore abjecto, alteri se submitit prolemque est*
eni-

enixa, adultero non similem, sed absentis mariti imaginem prorsus referentem. Quam causam Thomas Morus eleganter hoc depinxit modo:

*Quos ante Conjunx quatuor
Natos Sabine proculit,
Multum esse dissimiles tui,
Tuos nec ipse deputas.
Sed, quem tibi puellulum
Enixa jam nuperrime est,
Solum tibi simillimum
Pro quatuor complecteris,
Adulterinos quatuor
Vocas, repellis, abdicas.
Atqui graves tradunt sophi,
Quodcunque Matres interim
Imaginantur fortiter,
Dum liberis datur opera,
Ejus latenter, & notas
Certas & indelebiles
Modoque inexplicabili
In semen ipsum congeri.
Quibus receptis intime
Simulque concrefcentibus
A mente matris insitam*

Natus refert imaginem.

Quum tot abesses milibus,

Dum gignit uxor quatuor,

Quod esset admodum tui

Secura, dissimiles parit.

Sed unus omnium hic puer

Tui refert imaginem,

Quod mater, hunc dum concipit,

Sollicita de te plurimum,

Te tota cogitaverat,

Dum pertimescit anxia,

Ne tu Sabine incommodus,

Velutque lupus in fabulam

Supervenires interim.

Facile ostendit hoc exemplum eam esse Phantasiæ vim in spiritus animales aliasque corporis operationes, ut easdem mirum in modum valeat determinare. Et sanè qui hoc ipsum inficiari non dubitat, nescio quid causæ putet esse, quod peculiaribus notis seu characteribus fœtus scèpissime notantur ob imaginationes matrum. Dum namque hæ rem aliquam vehementer vel appetentes, vel averfantes, partem aliquam

cor-

corporis sui tangant. v.g. crus, femur, vel dorsum, &c. mox fœtus eâdem inuretur notâ. Ut si quæ vehementer appetat *pomum*, & brachium suum tangat, omninò animadvertit characterem eundem in prole tandem reperiri, præcipuè si appetitum illum senserit, fœtu adhuc tenello existente, dum cutis aut membrorum mollitiei aliqua imprimi potest nota. Causa est quod imago matris cerebro impressa motu spirituum ad infantis partem defertur, propterea quod eadem dispositio, quæ matris cerebro inest, illique istius fructus desiderium movet, in infantis quoque cerebrum transit, & parti signatæ respondet. Unde mater se in illa parte fricans, quo tempore istiusmodi cupidine tenetur, imaginationis suæ effectum illuc producit. Hanc namque eandem ob causam dicit quoque idem citatus Auctor, nobilem quandam fœminam, quæ suum antea fregerat brachium, etiam infantulum genuisse cum brachio fracto. Siquidem quodvis membrorum infantis,

tis unicuique matris membro respondeat, & utriusq; fibræ & humores continentur. Eadem vi gaudere Phantasiam in Brutis, dubitare nos non finit Patriarcha Jacobus, qui arte quadam singulari fecit, ut totus fere grex ovium discolorum ederet fœtum.

§. VIII.

Ex his quæ jam dicta sunt quodammodo intelligi posse speramus quæ sit potentia Phantasiæ in partes corporeas; restat jam ut ulterius dicamus quantum bona Corporis dispositio, spirituum animalium subtilitas, organorumque harmonia operationes Phantasiæ promovet, vel quantum impeditur eadem, ubi hæc omnia desunt. Notum enim est, quod in Homine longe major sit ingenii diversitas & varietas, quam in ullo genere Brutorum, unde Philemon apud Stobæum, serm. 2. *Si triginta milia vulpium quis congreget, unam naturam omnibus cernet inesse, modumque vite & tenorem parem; nostrum autem quot corpora numero, totidem est & vite rationes cernere.*

Nec

Nec simplici aut uniformi omnes cupidine agitantur; sed multiplici, varieque mixto, imò idem homo sæpe sibi dissimilis, & quod hoc tempore concupivit, ab eodem alio tempore summoperè abhorret. Nec minor in studiis, institutis, & ad exserendum animi vigorem inclinationibus varietas, quæ in infinitis fere vitæ generibus cernitur, sicut & amplius Edon Neuhofius ingenia depinxit humana. Quam varietatem animæ præcisè adscribere non sustinemus. Ad severare enim audemus animas omnes, seu Hominū seu Brutorum quoad omnes suas Perfectiones à natura acceptas prorsus esse æquales. Omnem autem quam in ipsis deprehendimus inæqualitatem, corporis adscribendam esse varietati. Unde patet quare sanguinei semper amabilia sibi imaginantur, quare biliosi ad iram propendeant & proclives sint, cur melancholicorum semper tristes Phantasiæ oberrant species, quare denique metus phlegmaticos huc atque illuc pro-

pellat. Variant namque hæc imaginationis effecta, prout variant in animali spiritus, corporisque structura, unde phantasia in imaginando dependet. Hic sanè nec incommodè amplissima illa explicari posset materia, quænam potissimum sint illa media, quæ imaginationem aliquo modo juvant, quæ etiam è contrario impediunt, in quantum eandem promovent, vel peculiaris seculorum spiritus, vel certus terrarum seu locorum situs, vel fortunæ fors atque constans varietas, vel denique ætatum affectuumque multiplex discrimen. Ex quibus fontibus doctissimus ille Barclajus in suis Iconibus præcipuè & quidem eruditè ac exquisitè tam varietatem quam felicitatem ingeniorum at imaginationis derivare est annexus. Quis & exponi hic commodè posset in imensum etiam phantasia posse determinari ab alimentis, quibus nutrimur, ab ipso ferè conceptionis tempore; ab ambiente aère, à proba institutione, multisque aliis, quibus recensendis hic super-
 fede-

sedemus. Sed imbecillitatis ingenii, nec non subsidiorum nostri nobis conscii defectus, hanc tam laudabilem operam aliis relinquimus perscrutandam ac amplificandam. Qui autem hæc & alia ad hanc rem Ipectantia scire gestiât, illorum redditur peritior ac certior perlegendo præter modo citat: Barclaj: etiam experientissimos: Dn. Majorem atqve Huartum in suis Scrutiniis ingeniorum.

§. XIX.

Illud autem fateri quasi necessitas mihi imponit, quod ignoratis hisce, tantum non omnibus, quæ ad has potius, quam alias imaginationes phantasiâ propellunt, semper in tenebris nos hæfuros circa causas illarum, quæ huic ut plurimum adscribere solemus; Physici namque est in explicatione alicujus effectus naturalis, non subsistere in cognitione causæ proximæ; quin & ad alias quoque easque diversas & remotiores, suas dimittere tenetur cogitationes; adeo ut non sufficiat dixisse, multorum hominum phantasiæ in somno ob-

oberrare species funerum, caliginis, tenebrarum, rerumque aliarum tristium. Alios vero per somnia videre res lætas, ut: lusus, saltationes; svaves amicorum confabulationes audire, iisdemque ad satietatem usque interesse; quia hic temperamento gaudet sanguineo; ille vero melancholico. Sed ulterius veræ inqvirendæ sunt causæ, cur hic magis sit quam ille sanguineus; an ex cæco fortunæ id factum sit impetu? vel errantis naturæ veniat adscribendum cursui? sed cum neutrum horum adseri possit; num ergo cælo, vel ambienti aëri, vel situi locorum, vel semini aut nutrimento, undè vitam habemus, vel educationi seu informationi, vel denique omnibus hisce causis simul, aut nonnullis tantum, & quibus præcipuè? Quorum omnium cognitio sanè non sine multa experientia, crebrisque & adcuratis meditationibus hauriri potest. Undè fit quoque quod multorum circa has res eludat operam difficultas adeo perplexa.

Facile quidem videre potest L. B. nos non occupari circa considerationem somniorum quæ ut plurimum piorum imaginationibus suggerit naturæ director & moderator DEUS O. M. multò minus nos jam sollicitos esse, de Magicis, quibus Diabolus aut per se terret homines, vel iis imponit; vel ejus vices peragunt nefarii atque scelesti homines; sed hic ejusmodi, quæ meras naturales agnoscunt causas, somniorum fieri mentionem, dum scilicet phantasia sensibus externis quiescentibus, illas pervolvit species, quæ interdum sensibus externis sese ingesserunt; ejus causæ non ineleganter meminit Claudianus l. 3. præfationis. dicendo:

*Omnia quæ sensu voluntur vota diurno,
 Tempore nocturno reddit amica quies.
 Venator defessa thoro dum membra reponit,
 Mens tamen ad sylvas & sua lustra redit.
 Judicibus lites, aurigæ somnia currus
 Venaque nocturnis meta cavetur equis.*

Gaudet amans furto: permutat navita merces.

Et vigil elapsas querit avarus opes.

*Me quoque Musarum studium sub nocte silenti
Artibus innumeris sollicitare solet.*

Causa harum in Phantasia operationum haud difficulter ex illis, quæ antea in sensus hujus explicatione observata sunt, intelligi potest, quod nempe spiritus animales vehicula sint specierum sensibilibus, & cum non possunt non illi, poros cerebri interdum percurrentes, vias sibi aperire, & facile eundem motum retinere, quiescentibus sensibus externis, quem objectum iisdem impressit vigilantibus. Unde mirum non est, Spiritus, qui eodem modo nocte suum percurrunt iter ac interdum, eosdem permeare poros, eandem quoque phantasiæ imaginationis sistere materiam. Et hoc somniorum genus procul dubio experientur sæpius Malancholici, & illi qui duriori gaudent cerebello, quam sanguinei; cum penes illos non tam facile novas sibi moliri vias possunt spiritus, ac apud illos, qui mollius calidiusq;

ha-

habent cerebrum, quod levissimo cui-
vis spirituum incurſui vix reſiſtere valet.

§. XI.

Præter hanc quam modo dedimus
ſomniorum cauſam etiam aliæ investi-
gari poſſunt, & quidem ex conſtitutione
corporis ſive ſano, ſeu præternaturali mi-
nuſq; vegeto; ſic dum accidit nimia ve-
hemensq; turgescencia ſanguinis; ut ſpi-
ritus ſolito vehementius ſedem Phanta-
ſiæ pulſent, ordinatum tamen introi-
tum per poros cerebri, ſive propter hu-
jus duritiem, ſive ob ſuam multitudinem
aut craſſitiem ſibi aperire non valeant,
facile fieri poteſt, ut ejuſmodi imagi-
nes ſiſtantur facultati imaginatrici, ut
vis fiat locomotivæ, homo hac agita-
tione motus ex ſuo lecto ſurgat, admi-
randis ſuis affectibus, variisque opera-
tionibus alios in ſui trahat admiratio-
nem. Dicitur hic quoque commodè poſ-
ſet, quomodo multæ ſpecies ex memo-
ria inter dormiendū in Phantaſiæ trans-
migrant gremium, multorumque ſunt
cauſæ ſomniorum, niſi partim id nobis in-

ficiaretur studium brevitatis, partim publicæ hanc operam relinquere decrevimus disquisitioni.

§. XII.

Ex his aliquatenus liquere speramus quod nullo modo ex somniis aliquid determinari vel conjici possit de rebus futuris contingentibus quæ extra illum, qui somnio defungitur, evenient, (loquimur tantum de somniis quæ natales suos viribus debent naturalibus) quippè ut dictum antea, nihil unquam est in imaginatione, quod non prius in sensibus fuit externis; at cujus oculi adeo sunt acuti, ut futura contingentia prospicere possint? imo ipsum intellectum multis modis Phantasiam suis antecellentem perfectionibus, ob multiformem suam inconstantiam, quâ evidenti destituuntur causarum nexu, rarissimè vel forte nunquam firma aliqua futurorum contingentium manet cognitio. Si verò quæeratur num somnia aliquid faciant ad manifestationem qualitatum corporis ejus qui somniat. Tunc sanè extra omnem

mnem est dubitationis aleam, quod per eadem sæpenumerò probabiliter ad minimum corporis dignosci potest constitutio. Cujus rei testes sunt conimbricenses, dicentes: quod per *Somnia quæ ex affectu corporis vel caelesti influxu obveniunt, possumus probabilem conjecturam aliquorum effectuum capere; ut certa commotione bilis correptum iri febrî vehementiori agrotum, & ex appulsu humoris vel alterius ejusmodi qualitatis, quæ antequam pluvia decidat aërem imbuat, futuram esse pluviam.* Ex sacris verò literis edocti sumus, DEUM nunquam somnia aliqua immisisse, nisi cum sanctissimam suam voluntatem de rebus futuris, mortalibus manifestare voluerit. Quod denique somnia Diabolica concernit, tum iisdem omnem esse subtrahendam fidem adfirmamus, quippe quæ ex patre mendacii proveniunt. Et si vel aliquem effectum habuerint, erit ille vix idem, quem habitura visa sunt; ut enim Diabolus ad fallendum sit compositissimus, nihilominus tamen plura ignorat quam noverit; Quin & infinitis

modis valet rerum omnium Gubernator, effectus impedire, qui ex causis fluunt naturalibus, in quibus versutissimi illius impostoris maxima consistit cognitio.

§. XIII.

Circa finem exiguæ hujus nostræ opellæ pium erit ac utile quam paucissimis delineare usus illos, quos non saltem ad sapientiam comparandam humanam confert, verum & in communi hominum societate combinanda præstat Phantasia, quo procliviores ad gratias ingentes calidaque vota DEO O. M. reddenda omnium nostri evadant animi, pro tam nobili deposito generi animalium clementer concessio. Transeo hic nobiles illas, sæpeque admiratione dignissimas operationes, quibus animalia Bruta ope Phantasiæ funguntur; Et mox illud dico, quod sine hac facultate, seu vi imaginatrice, vix illa obtineri possit in Philosophicis scientiis; cum volente sic naturâ, à sensu communi nec ideæ singularium intelligenti facultati immediatè fisti possint; quippe

pè quæ phantasmata à phantasia producta necessario sibi postulat atque requirit deferri. Multo minus universalium, sine sensuum hæc Dominâ, haberi possit scientia, utpote quæ in singularibus fundata sunt, nec essentiam suam à singularibus separatam obtinent.

§ XIV.

Postquam casu nunquam satis deplorando concretam illam sapientiam eximiamque mentibus nostris congenitam aptitudinem, rerum etiam abditissimarum cognoscendi naturam amisimus, ut impossibile sit aliquem mortali-um omnia addiscere posse; Cum *Ars sit longa, vita brevis; nec omnia possumus omnes;* in immensum etiam prodest, ad rerum omnium in *Repub:* adquirendâ atq; retinendam cognitionem, Phantasiæ multiplex varietas, quâ unus ad Philosophiæ Theoreticæ perscrutanda mysteria natus videtur, alter Praxeos usibus destinatus, tertius Aulicorum accommodatus censetur ingenio; nonnullos artibus manuariis addiscendis idoneos, alios rerum mili-

militarium cupidos, reliquos aliis muniis
 feliciter obeundis aptos fingere cœle-
 stibus fatis, benigniorique naturæ pla-
 cuit genio. Adeo ut contra neminem
 tam parca in ipsum natura, aut tenuis
 fortuna sit, quæ illum per se ita conde-
 mnat, ut nullis usibus tandem animum
 suum applicare possit. Quid hæc vari-
 etas efficit in ædificandis ac amplifi-
 candis societatibus imperiisque, iisque
 indissolubili consociationis vinculo con-
 jungendis, clarius sanè est, è monumentis
 historiarum, quam ut multâ egeat ex-
 plicationis luce. Vix tamen puto quod
 verius testimonium hæc assertio indi-
 pisci possit, quam ex historia Roma-
 na, ubi videre licet, quid fecit Romu-
 li ardor circa nativitatem imperii ;
 Religio Numæ, ut intra obedientiæ li-
 mites ferocem populum metus divinæ
 coërceret iræ, virtusq; & amor honesta-
 tis accenderentur; Fortitudo Tullii, ut li-
 mites urbis & potentiæ extenderentur,
 & supellectilem necessariam, cui legiti-
 mo pretio coëmendo non sufficiebant
 opes

opes, per vim sibi compararet, populus ad angustiam reductus; Anci studium ædificandi, & Magnificentia Lucum, ut Principis Populi emereret majestas atq; dignitas; Prudentia Servii, ut vires Reip. ex censu, in propatulo essent; Dominium Tarquinii, ut Populus severitate atque injuriis agitatus, libertatis nobilitatem condigno metiri disceret pretio. Quæ omnia cum unius hominis vires & ætatem longe excedant, multorum itaque operâ, volentibus ita fatis, effecta sunt. Extollamus itaque Divini Numinis sapientiam, quæ adeo clementer dona sua distribuit. Precemur insuper ut dignetur ineffabili suâ misericordiâ DEUS T. O. M. omnium nostrum imaginationes & cogitationes ita dirigere, ut semper ea nobis imaginemur, easque animo nostro figuremus species, quæ unice in DEI creatoris nostri cedere possint honorem.

SUMMO NUMINI GLORIA!

Politisime & Præstantissime

Dn. GUZELI,

Amice Probatisime,

Quam cupidis semper, GUZELI, fo-
veris ulnis

Artes; id satis hæc docta pagella
docet.

Certe jam felix imples pia vota Parentū,

Quorum lætitiæ causa perennis eris.

Macte bonis avibus studiis intendere
mentem!

Sic meritoque brevi præmiadigna
feres.

Interea, voveo, sis felix semper ubi-
que!

Sic mea Musa canit, mox abitura,
Vale!

JOHAN. HELINUS.